

Έννοια- Είδη

Η συνειδητή ή ασυνειδητή πίστη στην εγγενή υπεροχή μιας φυλής έναντι κάποιας άλλης. Κριτήριο διαχωρισμού σε ανώτερη-κατώτερη φυλή: χρώμα δέρματος, βιολογικές/γενετικές διαφορές (**φυλετικός** ρατσισμός). Ωστόσο, έχει διαπιστωθεί ότι «φυλή» είναι στην πραγματικότητα ένα κοινωνικό κατασκεύασμα. Αποδεικνύεται επιστημονικά και ηθικά αδύνατη η κατάταξη των ανθρώπων σε οποιαδήποτε άλλη κατηγορία εκτός εκείνης του «ανθρώπινου όντος». Όμως, ο ρατσισμός επιβιώνει ως αντίληψη και πρακτική ακόμα και αν "φυλή" δεν υπάρχει.

Σήμερα ο ρατσισμός πέρα από φυλετικός με κριτήριο την εθνότητα (αντίληψη για την ανωτερότητα του έθνους) στις δυτικές κοινωνίες παίρνει **κοινωνικές** διαστάσεις. Είναι η προκατάληψη εκδηλωμένη ως μεροληπτική ή και εχθρική συμπεριφορά έναντι κοινωνικών ομάδων που θεωρούνται διαφορετικές ή αποκλίνουσες και γι' αυτό κατώτερες: οι διαφορές μορφωτικού επιπέδου, επαγγελματικής θέσης, οικονομικών μέσων και κατάστασης, ιδιαίτερης καταγωγής(εθνοτική ομάδα, γλωσσική διάλεκτος), φύλου (σεξισμός) αλλά και μεταναστών, ΑμεΑ, ναρκομανών, αποφυλακισμένων, φορέων του ιού του aids, ξανθιών ...τρέφουν ρατσιστικές πρακτικές. Κι ακόμα εντοπίζεται θρησκευτικός ρατσισμός (μια θρησκεία ανώτερη των άλλων και πρέπει να επιβληθεί).

Ο Ρατσισμός εν τέλει ορίζεται από εκείνους που έχουν εξουσία, προσδιορίζει τις σχέσεις εξουσίας μεταξύ δραστών/θυμάτων που είναι επομένως σε θέση να πραγματοποιήσουν/υποστούν ενέργειες διάκρισης, αποκλεισμού, εκμετάλλευσης. Τα θύματα του ρατσισμού βρίσκονται *a priori* σε αδύναμη θέση.

Αίτια

- Οικονομικά συμφέροντα. Ιστορικά(αποικιοκρατία, δουλεία). Δικαιολόγηση επεκτατισμού, εκμετάλλευσης.
- Πολιτική προπαγάνδα
- Εχθρότητες, μίσος, φανατισμός για ιστορικούς λόγους κατά τη συγκρότηση εθνικών κρατών
- Ξενοφοβία λόγω των εισροών πλήθους μετακινούμενων (μεταναστών-προσφύγων) στις ευρωπαϊκές χώρες
- Συμπλέγματα ανωτερότητας – κατωτερότητας (ψυχολογικό αίτιο)
- Προκαταλήψεις και στερεότυπα που επιβιώνουν ιστορικά
- Έλλειψη σεβασμού στο συνάνθρωπο σε εποχή αποκαθάρωσης των ανθρωπιστικών αρχών-αξιών και κυριαρχίας των υλικών προτύπων
- Αγωγή στις κοινωνικές ομάδες (οικογένεια, σχολείο, συνομήλικοι) με αναπαραγωγή των στερεότυπων, καλλιέργεια πνεύματος ανώτερου- κατώτερου από την παιδική ηλικία

Συνέπειες

- Πόλεμοι, συγκρούσεις για επιβολή απόψεων
- Γενοκτονίες (Ινδιάνοι, Πόντιοι, Αρμένιοι, Εβραίοι), εθνοκαθάρσεις (Βοσνία, Παλαιστίνη, Ρουάντα), εκτοπισμοί (πολιτικοί πρόσφυγες, εξόριστοι)
- Τρομοκρατικές επιθέσεις λόγω του φανατισμού κατά την υπεράσπιση και επιβολή του ανώτερου
- Περιθωριοποίηση ατόμων ή ομάδων/ γκετοποίηση/ απαρτχάιντ=> χάνει στοιχεία, δυναμικό και δυναμικές η κοινωνία από την αδυναμία συνεργασίας των κοινωνικών ομάδων
- Φαύλος κύκλος βίας: η καταπίεση, εκμετάλλευση, οικονομική-κοινωνική-ηθική εξόντωση των διαφορετικών αδύναμων πιθανόν να φέρει την επιθετική διεκδίκηση για μια θέση στην κοινωνία
- Σχολικός και διαδικτυακός εκφοβισμός με άσκηση λεκτικής/ σωματικής/ ψυχολογικής βίας
- Χαμηλή αυτοεκτίμηση και τραυματισμός ψυχικός των θυμάτων
- Προσβολή της ανθρώπινης προσωπικότητας, καταπάτηση δικαιωμάτων, αποκτήνωση των ομάδων/ κοινωνιών/ κρατών
- Απώλεια κοινωνικής συνοχής και ομαλότητας από τη διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, κατάλυση δημοκρατίας,ελευθερίας, κάθε πνευματικής και ηθικής αξίας.

Αντιμετώπιση-Θεραπεία

- Ενημέρωση- κριτική σκέψη
- Ορθολογισμός- επιστημονική γνώση
- Μελέτη της ιστορίας
- Σεβασμός- συμπόνια- καλοσύνη- ενσυναίσθηση-ανθρωπιά
- Ανθρωπιστική παιδεία- εκπαίδευση που γίνεται βίωμα
- Ολυμπιακό πνεύμα στον αθλητισμό
- Νομοθετικό πλαίσιο διεθνές

Εργασία: Σε ποιο είδος ρατσισμού κατατάσσεις τις παραπάνω αιτίες και συνέπειες;

αποδιοπομπαίος -α -ο [arodiorombéos] [E4](#) : στη ΦΡ ~ *τράγος*, αυτός στον οποίο αποδίδονται ευθύνες ή επιρρίπτονται σφάλματα και αδικήματα που διέπραξαν άλλοι και ως εκ τούτου θεωρείται απόβλητος και ανεπιθύμητος από μια κοινότητα. [λόγ. < αρχ. *ἀποδιοπομπ(οὔμαι)* 'βγά ζω μίasma έξω από την πόλη' -αίος]

μειονότητα η [mionótita] [Q28](#) : **1.** τμήμα, συνήθ. μικρό, του πληθυσμού ενός κράτους ή γενικά μιας χώρας, του οποίου τα μέλη διαφέρουν σε ορισμένο στοιχείο (φυλή, γλώσσα, θρησκεία κτλ.) από τον υπόλοιπο πληθυσμό: *Εθνική / θρησκευτική ~. Δικαιώματα / καταπίεση / προστασία των μειονοτήτων. Η μουσουλμανική ~ της Θράκης. Η ελληνική ~ της Αλβανίας.* **2.** (σπάν.) μειοψηφία. [λόγ. *μείον* -ότης > -ότητα κατά το αντ. *πλειονότης* (δες *πλειονότητα*) μτφρδ. γαλλ. *minorité*]

μεροληπτώ [meroliptó] [P10.9α](#) : κρίνω, αποφασίζω ή γενικότερα παίρνω θέση απέναντι σε κτ. ή σε κτ. με βάση όχι την αλήθεια ή τη δικαιοσύνη αλλά με υποκειμενικά κριτήρια: *Είναι απαράδεκτο να μεροληπτει ο δικαστής κατά την απονομή της δικαιοσύνης / ο καθηγητής στη βαθμολόγηση των μαθητών. ~ υπέρ / εναντίον κάποιου.* [λόγ. *μέρ(ος)* -ο- + *ληπ-* (θ. *ληψ-* του αρχ. ρ. *λαμβάνω*) -τώ κατά το ελνστ. ή μsn. *δωροληπτῶ*, μτφρδ. γαλλ. *prendre le parti*]

ξеноφοβία η [ksenofonía] [Q25](#) : ο φόβος, η εχθρότητα προς τους ξένους ως φορείς πολιτιστικών επιδράσεων, που αντιμετωπίζονται από τους ντόπιους ως επικίνδυνες. [λόγ. < νλατ. *xenophobia* ή μέσω του γαλλ. *xénophobie* < *xeno-*, *xéno-* = *ξeno-* + *-phobia*, *-phobie* = -φοβία]

προκατάληψη η [prokatálipsi] [Q33](#) : **1.** αρνητική γνώμη, διάθεση για κτ. ή για κτ., η οποία διαμορφώνεται εκ των προτέρων: *Πρέπει να κρίνεις χωρίς ~.* **2.** αρνητική προδιάθεση, στάση απέναντι σε πρόσωπα ή σε ομάδες, η οποία βασίζεται σε στερεότυπες πεποιθήσεις και όχι σε πραγματικά χαρακτηριστικά: *Υπάρχει ~ κατά των δημοσίων υπαλλήλων / κατά των φεμινιστικών οργανώσεων.* [λόγ. < αρχ. *προκατάληψις* 'προηγούμενη κατάληψη' (-σις > -ση) σημδ. γαλλ. *prévention*]

ρατσισμός ο [ratsizmós] [Q17](#) : η αντίληψη εκείνων που πιστεύουν ότι η δική τους φυλή είναι ανώτερη από τις άλλες που η φύση τις έχει καταδικάσει σε κληρονομική κατωτερότητα: (πρβ. *φυλετικές διακρίσεις*): *Ο ~, παρόλο που είναι επιστημονικά αστήρικτος, αποτελεί σημαντικό παράγοντα πολιτικού ανταγωνισμού. Η ιδεολογία του ρατσισμού μόνο μίσος και φανατισμό εμπνέει. || Κοινωνικός ~, για ανάλογη αντίληψη και συμπεριφορά σε βάρος κοινωνικών ομάδων που μειονεκτούν ή διαφέρουν.* [λόγ. < ιταλ. *razz(ismo)* -ισμός]

ρατσιστής ο [ratsistís] [Q7](#) θηλ. **ρατσίστρια** [ratsistria] [Q27](#) : ο οπαδός του ρατσισμού, ο υποστηρικτής των φυλετικών διακρίσεων: *Λευκοί ρατσιστές δολοφόνησαν ηγέτη των νέγων.* [λόγ. *ρατσ(ισμός)* -ιστής· λόγ. *ρατσιοισ(τής)* -τρια]

ρατσιστικός -ή -ό [ratsistikós] [E1](#) : που αποδέχεται ή υποστηρίζει το ρατσισμό, που εμπνέεται από αυτόν: *Ρατσιστική ιδεολογία. Ρατσιστικές ιδέες. Ρατσιστικό καθεστώς / σύστημα. Ρατσιστική οργάνωση / κυβέρνηση / πολιτική. Κατάργηση των ρατσιστικών νόμων. ρατσιστικά ΕΠΙΡΡ.* [λόγ. *ρατσιοισ(τής)* -ικός]

σεξισμός ο [seksizmós] [Q17](#) : διάκριση με βάση το φύλο, όρος που χρησιμοποιήθηκε κυρίως από το φεμινιστικό κίνημα για να δηλώσει την εξουσιαστική τάση των ανδρών πάνω στις γυναίκες και τις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, ως απόρροια της ανδροκρατικής νοοτροπίας. [λόγ. < αγγλ. *sexism* (-ism = -ισμός)]

στερεότυπος ² -η -ο : που γίνεται ή που εμφανίζεται πάντα με την ίδια μορφή, που επαναλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο: *Στερεότυπη ερώτηση / απάντηση / φράση / ενέργεια / συμπεριφορά. Στερεότυπα περιστατικά / συναισθήματα. || (ως ουσ.) το στερεότυπο: α. στερεότυπη ενέργεια, συμπεριφορά ή στερεότυπο περιστατικό: Μελέτη / ανάλυση των στερεοτύπων. Κοινωνικά / ατομικά στερεότυπα. β. η στερεοτυπία* ². [λόγ. < γαλλ. *stéréotype* (δες **στερεότυπος** ¹ -η -ο [stereótipos] [E5](#) : **1.** (φιολ., για κείμενο ιδ. αρχαίο ελληνικό ή λατινικό) που έχει τυπωθεί χωρίς ερμηνευτικά σχόλια ή περικοπές: Οι στερεότυπες εκδόσεις της Λιψίας / της Οξφόρδης. **2.** που έχει σχέση με τη στερεοτυπία ¹: στερεοτυπικός: Στερεότυπη έκδοση. || (τυπ., ως ουσ.) το στερεότυπο, η ειδική μήτρα στην οποία χύνεται το μέταλλο κατά τη μέθοδο της στερεοτυπίας ¹. [λόγ. < γαλλ. *stéréotype* < *stéreo-* = *στεreo-* + *-type* < αρχ. *τύπος* 'αποτύπωμα']

στερεοτυπία ² η : το να είναι κτ. στερεότυπο, να εμφανίζεται ή να επαναλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο.

απαρτχάιντ το [apartxáid] Ο (άκλ.) : η πολιτική των φυλετικών διακρίσεων.

[αγγλ. *apartheid* < ολλανδ. *apartheid* (*apart* 'γαλλ. *à part* 'κατά μέρος, χωριστά')]